

GDK 174.7 *Seq. uoiadenobion giganteum* : 180 : 4 : (497. 12 * 07 kuperč vrh)
Klj. b.: mamutovec, zdravstveno stanje, ekološki rastlin, areal varstvenost

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Večna pot 2, 1000 Ljubljana, p.p. 2985, Slovenija

in

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA,

ODDELEK ZA LESARSTVO

Rožna dolina VIII/34, 1000 Ljubljana

p 423

ln = 3363

ID = 580774

Uprava RS za varstvo naravne in kulturne dediščine
Gospa Mira Ivanovič
Skalickega ulica 1
8000 Novo mesto

Zadeva: Sušenje vrhov dveh mamutovcev (*Sequoiadendron giganteum* /Lind./ Buchh.)
na Ruperč vrhu

V avgustu 1998 ste nas prosili za mnenje o vzroku sušenja vrhov mamutovcev, ki rasteta v parku nekdanjega gradu Ruperč vrh. Takrat ste nam dostavili veje iz posušenega vrha enega drevesa (19. 8. 1998). V oktobru nam je pisal lastnik zemljišča g. Anatol Fabiančič in prav tako prosil za nasvet, kako ukrepati, da se bo sušenje ustavilo (14. 10. 1998). Drevesa smo si 27. 1. 1999 ogledali: sodelavca Uprave RS za varstvo naravne in kulturne dediščine ga. Mira Ivanovič in g. Marko Simič, ter sodelavca projekta Uvajanje arboristike v Sloveniji, vodja dr. Primož Oven in sodelavec mag. Dušan Jurc.

O dveh mamutovcih na Ruperč vrhu je Vinko Strgar (1978) zabeležil sledeče ugotovitve: "Ostale tri dolenske sekvoje so bile svojčas zelo lepe, podobne onim v Hotemežu, vendar jih je zadnja leta strela tako poškodovala, da je bilo treba sekvojam na Ruperč vrhu pri Novem mestu odrezati vrhova, eni 5 m, drugi 9 m."

Od tedaj do našega ogleda januarja 1999 sta mamutovca pognala vsak po nekaj vrhov, ki so bili po navedbi g. Fabiančiča spomladi leta 1998 še zeleni, sušiti pa so se pričeli v vegetacijski dobi. Drevo, ki je bližje ruševinam gradu, je vitalnejše kot drugo, nižje ležeče. Slednje ima večje število suhih stranskih vej (te veje so do 1 cm v premeru in dolge do 50 cm). Na njih ni vidnih trosišč zajedavskih gliv.

Strelo pogosto navajajo kot pomemben dejavnik, ki povzroči odmiranje vrhov mamutovcev (HEWES 1981, STRGAR 1987). Običajno opazimo, da se pri udaru strele od debla odluči različno širok pas skorje, poškodba pa pogosto poteka spiralno od vrha pa vse do baze drevesa. Redko strela drevo popolnoma raztrešči. Redki so tudi pojavi, ko drevo zaradi udara strele odmre, kljub temu da na drevesu ni vidnih fizičnih poškodb. V tem primeru odmrtnje drevesa najverjetneje povzroči razelektritev (to pogosto lahko opazimo v gozdu, kjer je poleg

zaradi strele fizično poškodovanega drevesa še več dreves, ki so odmrla zaradi fizioloških poškodb pri razelektritvi).

Na obeh mamutovcih nismo opazili novih poškodb, ki bi jih lahko pripisali učinku strele, zato domnevamo, da sušenje vrhov ni posledica udara strele (z večjo gotovostjo bi to potrdili tako, da bi zlezli na drevesi).

Verjetnejša se nam zdi razlaga, da je vzrok odmiranju vrhov mamutovcev na Ruperč vrhu motena oskrba z vodo, ki je nastopila zaradi neustreznega rastišča in povečanja dimenzij obeh dreves.

Mamutovec ima namreč izjemno ozko ekološko amplitudo, zaradi česar raste v svoji domovini (v Kaliforniji) v ozkem pasu, ki je dolg 400 km in širok največ 24 km, na nadmorski višini 1300-2200 m. V tem pasu raste le na 75. rastiščih. Neobhodna za dobro rast so vlažna in peščena tla.

Lega, kjer rasteta mamutovca na Ruperč vrhu, je grebenska, kroženje zraka je nemoteno (veter), mikroklima ni gozdna, ampak je zaradi skoraj solitarne lege dreves ekstremnejša. Tla so, kolikor smo uspeli opaziti na cestnem useku, glinasta in težka. Lahko rečemo, da niso taka, kakršna ustrezajo mamutovcu, torej globoka in peščena.

Domnevamo, da je rastišče, kjer rasteta mamutovca na Ruperč vrhu, tisti negativni dejavnik, ki onemogoča optimalen razvoj teh dveh dreves. Normalen razvoj drevesa nareč poteka dinamično, po homeostaznem principu uskljevanja vseh, za življenje drevesa nujno potrebnih, živih tkiv (KOZLOWSKI IN SOD. 1990). Domnevamo, da se je zaradi povečanja koreninskega sistema v sicer neugodnem rastišču, zmanjšala učinkovitost korenin pri oskrbi velike krošnje z vodo. Ne izključujemo tudi možnosti odmiranja korenin, kot odziv na takšne razmere. Zlasti v sušnih obdobjih so najvišji deli krošnje slabo preskrbljeni z vodo, zato se prično sušiti. Ta pojav opazimo tudi pri drugih drevesnih vrstah in je splošna reakcija drevesa na pomanjkanje vode (pogosto je tudi okuženost in odmiranje korenin vzrok za ta pojav).

Doslej se nismo ukvarjali z zdravstvenim stanjem mamutovcev pri nas. Pojav sušenja vrhov brez znamenj poškodb zaradi strele, ki smo ga opazili na Ruperč vrhu in našo razlago zanj bi bilo potrebno potrditi z opazovanji sušenja vrhov tudi drugih mamutovcev, ki rastejo pri nas. Priporočamo redno kontrolo obeh mamutovcev.

Literatura:

STRGAR, V., 1978: O sekvojah v naravi in pri nas. Proteus, 41, str. 143-147.

HEWES, J. J., 1981: Redwoods, The world's largest trees. Gallery books, New York, 192 str.

KOZLOWSKI, T.T, KRAMER, J.P. & PALLARDY S.G. 1990. The physiological ecology of woody plants. Acc. Press. New York, 657.

Sestavila:

Mag. Dušan Jurc

Dr. Primož Oven

V vednost:

g. Aatol Fabiančič, Glavarjeva 47, 1000 Ljubljana

UNIVERZA V LJUBLJANI
GOZDARSKA KNJIŽNICA

K P
423

174.7 Sequoiadendron giganteum:180:4:(497.12*07 Ruperč

21999001750

COBISS ®

